

Аграрна політика Європейського Союзу: виклики і перспективи

ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Монографія

За редакцією професора Т. О. Зінчук

Київ – 2019

*Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського національного
агроекологічного університету
(Протокол № 9 від 24 квітня 2019 р.)*

Рецензенти:

Вдовенко Наталія Михайлівна, професор, Національний університет біоресурсів та природокористування, м. Київ

Тарасюк Галина Миколаївна, професор, Житомирський державний технологічний університет

Ткачук Василь Іванович, професор, Житомирський національний агроекологічний університет

Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи : монографія // за ред. проф. Т. О. Зінчук. – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 494 с.

ISBN 978-611-01-1467-7

У колективній монографії розглянуто історичні, сучасні і майбутні аспекти формування та реалізації Спільної аграрної політики Європейського Союзу (САП ЄС). Досліджено основні результати реформ в процесі еволюції європейської аграрної політики, викладено причини перманентних змін в основних засадах САП ЄС. Проаналізовано екологічну та соціальну складові САП ЄС з врахуванням викликів глобалізації та в контексті Цілей сталого розвитку. Обґрунтовано необхідність врахування науково-практичних досягнень САП ЄС в національній аграрній політиці.

Для науковців, спеціалістів аграрного бізнесу, фахівців галузі сільського господарства, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, членів об'єднаних територіальних громад, викладачів, докторантів та аспірантів та інших зацікавлених представленою тематикою осіб.

*Видання здійснюється в рамках реалізації проекту **Erasmus + Jean Monnet Module "EU Agricultural Policy"** (574608-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-MODULE)*

Збережено авторську орфографію, пунктуацію, стилістику.

*Відповідальність за зміст опублікованих матеріалів несуть
безпосередньо автори.*

Зміст

Передмова.....	7
Розділ 1. ЄС: від витоків до стратегії “Європа 2020”	10
Напрями державного фінансового стимулювання людського розвитку в Німеччині (Ю. О. Гернего).....	10
Довіра як детермінанта економічного розвитку європейських країн (М. І. Грицаєнко).....	20
Інституції Європейського Союзу: значення та сучасні орієнтири (О. Д. Ковальчук).....	29
“Європеїзація” – український вибір в контексті філософсько-економічного аналізу глобалістичної свідомості (І. В. Копитова, В. О. Федоренко).....	38
Генезис пострадянської регуляторної системи та її інтеграція в єдиний нормативний простір ЄС (Д. Ф. Крисанов).....	49
Можливості використання управлінського контролю в ході управління проектами (Н. М. Савченко, Р. О. Савченко)	59
Фактори, що зумовлюють швидку окупність доїльних роботів в умовах молочно-товарного комплексу (О. К. Трішин, І. В. Гноєвий, В. І. Гноєвий, Т. А. Бугай).....	70
Інституційне регулювання торгівлі аграрною продукцією між Україною та ЄС (Т. В. Усюк).....	78
EU Agricultural Development Policy: the Case of Vocational Education (Olha Chaikivska).....	89
Розділ 2. Спільна аграрна політика ЄС: еволюція та принципи функціонування.....	100
Інструментарій та інституції аграрної політики Чеської Республіки у передаксесійний період (Ю. Е. Губені).....	100
Структурна модернізація САП ЄС як відповідь на виклики глобалізації (Т. О. Зінчук, О. В. Скидан).....	113

Регуляторна політика конкурентоспроможного виробництва біопалив: досвід ЄС та імплементація в Україні (<i>О. В. Климчук</i>)	125
Конвергенція як фундамент економічної системи ЄС: ретроспектива концептуалізації в науковій думці (<i>І. Л. Литвинчук</i>)	137
Спільна аграрна політика та конкурентоспроможність сільського господарства ЄС (<i>В. М. Онегіна, В. В. Антощенкова</i>)	152
Особливості інноваційного розвитку аграрної сфери Європейського Союзу (<i>О. А. Пахомова</i>)	163
Моделювання впливу політичних рішень на аграрний сектор за допомогою моделі AGMEMOD (<i>П. В. Пивовар, А. М. Пивовар</i>).....	173
Перспективи впровадження Спільної аграрної політики ЄС в Україні (<i>П. М. Скрипчук, П. І. Біда</i>).....	181
Регуляторна складова сучасного етапу Спільної аграрної політики ЄС (<i>Н. В. Шибачева</i>).....	192
Розділ 3. Політика сільського розвитку Європейського Союзу	205
Розвиток сільських територій як важливий напрям аграрної політики Європейського Союзу (<i>Т. В. Гоголь</i>).....	205
Нормативно-правове забезпечення концепції політики сталого розвитку сільських територій (<i>І. В. Ковальчук</i>).....	215
Політика сільського розвитку ЄС: пріоритети в умовах глобальних викликів (<i>Н. М. Куцмус</i>).....	226
Політика та практика сталого розвитку сільських територій в країнах ЄС (<i>А. М. Михайлов, Л. І. Михайлова</i>).....	239
Социальные вопросы развития сельских территорий (<i>Юлюс Раманаускас, Римантас Сташис, М.Ф. Плотникова</i>)...	251
Роль підприємництва у формуванні локальних механізмів сільського розвитку (<i>О. І. Ракович</i>).....	286

Можливості розвитку сільської економіки: точки дотику в загальноєвропейській та вітчизняній практиках (Л. В. Тарасович).....	289
Розділ 4. Агробізнес Європейського Союзу.....	308
Стратегії смарт-спеціалізації в умовах глокалізаційних змін: європейський досвід країн ЄС для України (О. Ю. Березіна).....	308
Economic, Social and Environmental Effects of the Land Market: EU Experience (Vitalii Dankevych, Yevhen Dankevych).....	320
Смарт-спеціалізація і стратегування розвитку агропромислового комплексу (Л. В. Дейнеко, О. М. Кушніренко).....	330
Сучасні онлайн-платформи для продажу продуктів харчування (Л. В. Капінус).....	336
Агробізнес Європейського Союзу: досвід та перспективи для України (М. А. Крутько).....	346
Організація агробізнесу в ЄС (Л. М. Левківська, І. Р. Ахметов).....	356
Фрактальний підхід у розвитку інтеграції аграрних бізнес-систем: досвід ЄС та перспективи для України (О. М. Николіук).....	367
Європейська модель функціонування кооперативних організацій у аграрній сфері: досвід для України (С. М. Приліпко).....	378
Роль аграрного підприємництва у розвитку національної економіки України в умовах євроінтеграції (Т. М. Ратошнюк, Л. Л. Капітула, М. А. Мартинюк)	391
Сучасні тенденції торгівлі агропродовольчими товарами між Україною та країнами Європейського Союзу (Г. В. Трофімова).....	402
Розділ 5. Екологічне сільське господарство ЄС та стандарти якості і безпеки харчових продуктів.....	411
Перспективи створення нових видів органічних консервів із гарбуза великоплідного (О. В. Аверчев).....	411

Стандартизація продукції як умова просування українських плодів і ягід на європейський ринок (<i>Л. О. Барабаш, Л. А. Фризюк, Г. А. Чорна, О. В. Піщенко</i>).....	422
Природо-охоронно-економічні аспекти гармонізації виробництва фітопродукції в Україні згідно стандартів ЄС (<i>С. М. Вигера, Д. Т. Гентош, М. М. Ключевич, С. Г. Столяр</i>).....	432
Політика органічного сільського господарства України – шлях до європейських стандартів (<i>Т. О. Грабовська, В. В. Лавров</i>).....	444
Тенденції та перспективи розвитку виноробних підприємств України в умовах євроінтеграції (<i>Є. М. Сима</i>).....	453
Транскордонне співробітництво у імplementації Європейських стандартів безпеки водних ресурсів (<i>Т. П. Федонюк, В. М. Пазич, Р. Г. Федонюк, А. А. Петрук</i>).....	466
Методичні підходи до формування фінансової державної підтримки органічного виробництва в ЄС (<i>Н. Л. Хомюк</i>).....	476
Органічне виробництво Європейського Союзу: основні тренди та актуальні інституціональні трансформації (<i>В. Ф. Шукалович</i>).....	487

Передмова

Основною складової економічної політики будь-якої країни світу є аграрна політика, яка характеризується своєю специфікою, особливостями та умовами реалізації. Але метою сучасної аграрної політики незмінно залишається гарантія продовольчої безпеки в умовах зростаючої конкуренції на світовому ринку за кращі умови збуту, розширення потреб і вимог населення щодо якісної продукції, змін глобального масштабу, пов'язаних з кліматичними та іншими чинниками. Аграрною політикою визначаються стратегічні завдання в економічній сфері – створення ефективного агропродовольчого виробництва; в соціальній – підвищення добробуту та якості життя сільського населення і створення сприятливих умов для розвитку а сільських територій; в екологічній – збереження природних ресурсів, екологізація сільського господарства і сільського розвитку на засадах впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій та інших досягнень НТП.

Спільна аграрна політика Європейського Союзу, враховуючи традиційність завдань, на початку третього тисячоліття формується під егідою Цілей сталого розвитку на найближчі 15 років (2016-2030 рр.). Сільське господарства Європейського Союзу відіграє ключову роль у досягненні усього комплексу цілей в сфері сталого розвитку та важливим інструментом для боротьби зі змінами клімату.

В центрі уваги аграрної політики ЄС знаходяться такі питання, як підтримка рівня доходів фермерів і їх добробут, раціональне використання природного потенціалу (земельного, водного, лісового), збереження і відтворення природних ресурсів, біоенергетичні технології, інвестиційна привабливість, диверсифікація бізнесу у сільській місцевості, безперервність інноваційного розвитку, ефективність управління в умовах глобальних викликів. Наявність виробничих, соціальних та екологічних аспектів в аграрній політиці нового зразка зумовили мету монографії: «Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи» – аналіз основних тенденцій становлення Спільної аграрної політики ЄС в історичному ракурсі з врахуванням вимог

глобалізації й оцінка існуючих можливостей адаптації національної політики до основних засад європейської аграрної політики.

Проблеми та здобутки Спільної аграрної політики ЄС знайшли своє відображення у змісті монографії. Зокрема, структура монографії складається з п'яти розділів, в яких науково-методично викладені питання щодо економічної сутності процесів європейської інтеграції, пріоритетів розвитку ЄС на сучасному етапі (*Розділ 1. ЄС: від витоків до стратегії «Європа 2020»*); підходів до реформування Спільної аграрної політики на період 2025-2030 років з врахуванням досягнень попередніх етапів реформ та досвіду окремих країн-членів ЄС (*Розділ 2. САП ЄС: досвід і сучасна модель*); нових стратегічних векторів в європейській політиці сільського розвитку (*Розділ 3. Політика сільського розвитку ЄС*); сучасних форм господарювання в сільському господарстві та видів діяльності в аграрному бізнесі (*Розділ 4. Агробізнес Європейського Союзу*); екологізації сільського господарства як прерогативи аграрної політики Європейського Союзу (*Розділ 5. Екологічне сільське господарство ЄС та стандарти якості і безпеки харчових продуктів*). Наукова новизна монографії визначається ще недостатнім вивченням сучасного стану, переваг та недоліків Спільної аграрної політики ЄС, які слід вважати предметом для обговорення і засвоєння при визначенні орієнтирів формування майбутньої аграрної політики України в умовах євроінтеграційної перспективи.

Монографія є науковою працею колективу вітчизняних вчених. Проблематика досліджень сформульована з різних точок зору, під кутом багатогранності авторських поглядів. У монографії використані різні методи досліджень, як загальнонаукові (діалектичний, історичний, аналізу і синтезу), так і спеціальні (економічні) методи, серед яких монографічний, аналітично-статистичний, розрахунковий, математичного моделювання тощо). Безсумнівним здобутком монографічного дослідження є поєднання авторських підходів до висвітлення комплексу завдань Спільної аграрної політики, яка слугує прикладом високоефективної соціальноорієнтованої моделі європейського господарювання на високому рівні світових стандартів сільськогосподарського виробництва і життєзабезпечення сільських територій.